

J. Krishnamurti, de theosofie en de Theosophical Society

Mevrouw Radha Burnier beantwoordt vragen van jonge theosofen in het San Rafael Theosophical Centre in Argentinië in april 2004.

1. Veel mensen zeggen dat Krishnamurti, toen hij de Theosophical Society (TS) verliet, de TS en de Meesters die hem onderricht hebben, heeft verraden. Hoe denkt u hierover?

Het zijn niet veel mensen, maar een aantal mensen die dit zeggen. Ik denk dat dit onjuist is. Er is geen sprake van dat Krishnamurti de TS of de Meesters die hem onderricht hebben, heeft verraden. In die tijd was er in de TS een groep mensen die beweerde in contact te staan met de Meesters en die daaraan zelf autoriteit ontleenden. Zij meenden dat zij in een positie waren om te zeggen: 'U bent op proef aangenomen; iemand anders is leerling geworden van de Meester', of 'U bent nu een ingewijde'. Maar aan het gedrag van deze mensen was te zien dat zij niet voldeden aan de vereisten die beschreven worden in *The Masters and the Path* en andere boeken over hoe een ware discipel van de Meester of een ingewijde moet zijn. Dus leek het meer een toneelstukje, een farce, en

Krishnamurti had hier een grondige hekel aan.

Dr. Annie Besant was oud en Krishnamurti zelf zei dat zij vele jaren achtereen te hard gewerkt had. Zij werkte voortdurend voor de TS, voor de politieke vrijheid van India en voor veel andere goede doelen, zoals de verbetering van de positie van de vrouw, de anti-vivisectiebeweging om dieren te beschermen en de padvinderij. Het aantal goede doelen waar zij zich voor inzette was verbijsterend; niemand anders zou dat gedaan gekregen hebben. Krishnaji zei dat zij, toen haar lichaam oud werd, niet meer dezelfde intellectuele kracht had als voorheen. Dus toen deze groep mensen rondom haar dit soort dingen ging zeggen bemoeide zij zich er niet mee en maakte zij er ook geen einde aan. Mijn vader, die enige tijd de secretaris van Annie Besant was en die haar in die laatste jaren goed kende, zei dat zij van nature heel goed van vertrouwen was. Zij vertrouwde al de mensen die met haar samenwerkten en dat zou een reden hebben kunnen zijn dat zij niet tegen dit soort meningen inging. Ofschoon Krishnaji vond dat de Society de verkeerde kant opging was hij niet in staat een eind te maken aan deze gang van zaken en daarom heeft hij de Society verlaten. Ik denk dat Annie Besant niet zozeer boos was als wel zeer bezorgd over hoe hij voor zichzelf zou zorgen, want hij was niet voorbereid om voor zichzelf te zorgen in het wereldse gewoel. Dus raadde zij een aantal TS leden aan om op hem te passen en voor hem te zorgen.

Ik vind het denkbeeld dat hij de Meesters verraden heeft belachelijk. Naar mijn mening was hij voortdurend in contact met de Meesters. Hij wist veel beter wat de Meesters waren dan

de meeste mensen die veel spraken over de Meesters en die beweerden dat zij hun vertegenwoordigers waren. Volgens Krishnaji was de fout die in die tijd in de TS gemaakt werd dat het heilige en het geheiligde neergehaald werden naar een persoonlijk en materieel niveau. Swami T. Subba Row maakte er zelfs bezwaar tegen dat H.P. Blavatsky (HPB) zoveel over de Meesters praatte, vanwege het gevaar van het degraderen van het concept van de Meesters. Men zegt wel dat God gemaakt is naar de beeltenis van de mens; op soortgelijke wijze schrijft men de Meesters datgene toe waarmee men zelf vertrouwd is, maar dit heeft weinig te maken met hoe zij werkelijk zijn: zeer heilige, zuivere, wijze mensen. Madame Blavatsky maakte ook duidelijk dat zij die in contact willen komen met de Meesters dienen op te stijgen tot hun niveau, daar het onmogelijk is hen naar het werelds niveau te doen afdalen. Maar dit neerhalen gebeurde nu juist wel. Krishnaji verwierp de denkbeelden over de Meesters, maar niet het bestaan van bevrijde mensen.

Volgens het verslag van Pupul Jayakar over het leven van Krishnaji zei hij, toen het 'proces' aan de gang was, af en toe: 'Zij zijn hier'. Wie zijn die 'zij'? 'Zij' deden iets met zijn brein enzovoort. Zelfs vlak voordat hij overleed zou hij opgemerkt hebben: 'Ik ben klaar om te gaan. Zij wachten op mij'. Een ander aspect van de zaak was dat er in de TS teveel gepraat werd over waar de Meesters woonden, welke haarkleur ieder van hen had en dat soort dingen. Zelfs als deze details correct zijn, gaat het alleen over de uiterlijke verschijningsvorm; de Meester is feitelijk een bewustzijnstoestand. Misschien gebruikt hij te eniger tijd een

bepaald lichaam en weer een ander lichaam op een ander moment. Denken dat de uiterlijke gedaante en het stoffelijk lichaam hetzelfde is als de Meester, is volkomen verkeerd. HPB schreef dat de mensen die zeggen dat zij in contact willen komen met de Meester niet weten waar ze het over hebben, omdat het lichaam slechts een masker is, niet het wezenlijke. Dit is zelfs waar in ons geval; het lichaam is een masker, dat een andere realiteit verhult. In het geval van de Mahatma's is de realiteit een bepaald niveau en een bepaalde kwaliteit van bewustzijn. Misschien vond Krishnaji het niet prettig om de Meesters tot deze details te reduceren en over hen te denken alsof ze enigszins op onszelf lijken.

2. Blijf Krishnaji op de een of andere manier in contact met de TS?

Nadat hij de TS verlaten had, waren er mensen in de TS die vonden dat hij voor een verstoring gezorgd had, maar er waren ook mensen in de TS die vonden dat hij iets dieps en waardevols gezegd had. Door deze mensen werd de ambiance geschapen waardoor Krishnaji veel later opnieuw in contact kwam met de TS. Hij heeft mij zelf verteld dat C. Jinarajadasa (die hij Raja noemde) altijd heel aardig tegen hem was. Zij verschilden van mening; de conventionele theosofie van broeder Raja en de nieuwe presentatie van Krishnaji verschilden op veel punten met elkaar. Maar hij vertelde mij dat Raja altijd zo vriendelijk was; hij bracht boeken en andere dingen voor hem mee, hij stuurde zijn auto en gaf hem geld. In die tijd was Krishnaji niet zo bekend. Toen mijn vader president werd zorgde hij al snel voor een verandering binnen de TS met de bedoe-

ling beter te begrijpen wat Krishnamurti bedoelde.

3. Ontkende Krishnamurti de Mahatma's? Ontkende hij het pad van leerlingenschap?

Hij koos voor niet-traditioneel woordgebruik. Hij gebruikte geen woorden zoals 'het pad'. In feite zei hij: 'Waarheid is een land zonder paden', en veel mensen vragen zich nu nog af wat hij daarmee bedoelde. Maar vanuit een theosofisch gezichtspunt is elke monade uniek en volgt, eenmaal op het stoffelijk gebied, zijn eigen unieke weg. De ontwikkeling die ieder individu doormaakt lijkt niet op die van iemand anders, en zo is de hele natuur. Een paar jaar geleden zei men dat de duimafdruk van ieder van de miljoenen mensen anders is en identificeerbaar. Nu zegt men dat een persoon geïdentificeerd kan worden door zijn tanden, stembanden, haren enzovoort. Dat soort uniciteit bestaat zelfs op het stoffelijk niveau. Dus moet ieder mens door zijn eigen begripsvorming van waarheid heen. Niemand anders kan zeggen: 'dit is de weg die je moet gaan'.

Krishnaji sprak niet over het pad noch over leerlingenschap, omdat een leerling dient te gehoorzamen; en gehoorzaamheid, vooral als zij blind is, is een belemmering voor de ontwikkeling van ware intelligentie en intuïtie, waarvoor hij het woord 'inzicht' gebruikte. Mensen krijgen vastgeroeste denkbeelden over de betekenis van woorden en misschien gebruikte hij verschillende woorden om toehoorders aan te moedigen de betekenis opnieuw te onderzoeken.

4. *Sommige leden van de TS zeggen dat het werk van Krishnamurti geen verband houdt met occultisme, dat een woord was dat gebruikt werd door HPB en de Mahatma's.*

Occult is wat verborgen is. Er zijn talloze dingen die verborgen zijn voor onze ogen, oren en andere zintuigen die een beperkte reikwijdte hebben. Als u een paar honderd jaar geleden de knop van een instrument aangezet had om muziek te horen op vierduizend kilometer afstand, zou men het toverij genoemd hebben, maar nu heet dat wetenschap. Wanneer u de natuur en haar wetten begrijpt zijn steeds minder dingen occult. Maar het zogenaamde occulte kan ook zijn wat mensen zelf niet weten, maar denken dat ze weten. Zij verspreiden onjuiste informatie of leugens voor materieel gewin. Daarom moedigen wij in de TS de belangstelling voor zogenaamd occulte dingen niet aan. Alice Bailey schrijft over de Stralen. Hoeveel mensen weten wat dat zijn en of wat zij zegt wel juist is? Het is verstandig een open denkvermogen te betrachten met betrekking tot deze vragen. Hetzelfde geldt voor Leadbeater of mevrouw Blavatsky. Wij hoeven niet te verwerpen of te aanvaarden wat zij zeggen, maar behoud steeds een open denkvermogen. Het is heel belangrijk om ons oordeel op te schorten.

Wij herinneren ons hier hoe de Boeddha het voorbeeld van een vergiftigde pijl die iemands vlees doorboort gebruikt. Zou hij zich bezig moeten houden met van welke kant de pijl kwam, wie de pijl gemaakt had en met welke snelheid hij aan kwam vliegen? Dat zou absurd zijn. Hij moet eerst de pijl verwijderen en de wond laten genezen. Dus sprak de Boeddha niet over cryptische of occulte dingen. Krishna-

murti hanteert een soortgelijke benadering. Hij zei: 'Uw huis staat in brand', waarmee hij bedoelde dat de wereld zelf in groot gevaar verkeert. Moet de aandacht niet hierop gericht zijn in plaats van spreken over het occulte? Hij stond niet toe dat mensen afgeleid werden. Maar hij was een verlichte man die veel wist wat ons onbekend is over de diepten en mysteries van het leven.

5. *Hoe denkt u dat Krishnamurti dacht over de TS?*

Ik denk dat hij vriendschappelijke gevoelens koesterde, hetgeen niet betekent dat hij het eens was met wat TS leden in het algemeen zeiden en dachten, omdat, zoals u weet, zelfs onder de leden allerlei verschillende denkbeelden heersen, aangezien de TS voor vrijheid van denken staat. Sommige mensen denken dat theosofie is wat mevrouw Blavatsky geschreven heeft en niets anders. Dit verschilt niet van het denkbeeld van de moslims dat Mohammed de laatste en enige profeet was: 'na Mohammed is er niets meer'. Alles wat verschilt van Blavatsky is geen theosofie, of zou pseudo-theosofie genoemd moeten worden. Maar anderen beweren dat de wijsheid die theosofie is uit vele bronnen kan komen, in vele tijdperken. Zelfs mensen die niet verlicht zijn kunnen verstandige dingen zeggen. Dus de enige redelijke houding is wat HPB beschreef als 'een open denkvermogen, een zuiver hart'. Dit moet aangemoedigd worden.

Krishnaji sprak over het deconditioneren van het denkvermogen. De TS werkt voor universele broederschap, zonder onderscheid van ras, religie en al wat mensen verdeelt, iedere vorm van conditionering – het universele denkvermogen, het ongeconditioneer-

de denkvermogen. Hoewel ik natuurlijk niet voor Krishnaji kan spreken, denk ik dat hij wel waardering had voor een aantal fundamentele benaderingen van de TS. Bij gelegenheid vertelde hij mij met een glimlach: ‘Weet je, ik houd wel van de TS’.

6. Was volgens u de oprichting van de TS en het werk van Krishnamurti een deel van hetzelfde plan van de Mahatma's of waren dit twee verschillende dingen?

Toen C.W. Leadbeater Krishnaji voor het eerst zag, waren er verscheidene mensen op het strand van Adyar. Krishnaji was er met zijn jongere broer en zag er, waarschijnlijk door ondervoeding, suf uit; sommigen vonden hem zelfs laagintelligent. Zijn jongere broer was slimmer en haalde goede cijfers op school, wat Krishnaji niet kon. Misschien was hij wel te gevoelig om de levenslast te dragen. Maar toen Leadbeater hem zag, zei hij zonder aarzelen: ‘Dit is een ver-gevorderde ziel, onbedorven door egoïsme en hij heeft gedurende vele incarnaties contact gehad met de Meesters’. Nadat Leadbeater aan Annie Besant geschreven had dat de twee moederloze jongens niet behoorlijk verzorgd werden, regelde zij dat er voor hen gezorgd werd. Zij en Leadbeater hadden het gevoel dat hij het voertuig zou zijn voor de wereldleraar. Al eerder had Annie Besant lezingen gegeven over de komst van de wereldleraar. Voordat Krishnaji ontdekt was, was er een andere jongen aangeduid als het voertuig, dus zeiden sommigen dat Leadbeater het niet echt wist, hetgeen misschien niet waar is; hij heeft misschien gewoon beseft dat hij zich vergist had. Maar toen hij Krishnaji zag wist hij het absoluut zeker en Annie Besant ook,

en zij deden alles wat ze geschikt vonden voor Krishnaji.

Een gemeenschappelijk idee dat veel mensen hebben is ook onjuist – dat zij zeiden dat Krishnaji de wereldleraar was. Dat hebben ze niet gezegd. Hij zou het voertuig zijn van de wereldleraar en op zeker moment zou zijn bewustzijn versmelten met dat van de wereldleraar. Op 12 januari 1910 schreef Annie Besant aan Leadbeater: ‘*Het staat nu vast dat de Heer Maitreya het lichaam van dit lieve kind gaat gebruiken. Het lijkt een heel zware verantwoordelijkheid om dit te bewaken en hiermee te helpen, om het geschikt te maken voor hem, zoals hij zei, en ik voel me nogal overvallen...*’

(Mary Lutyens, *Years of Awakening*, hoofdstuk 1). In 1926 schreef Krishnaji aan Leadbeater: ‘*Ik ken mijn lotsbestemming en mijn werk. Ik weet met zekerheid dat ik versmelt met het bewustzijn van de ene Leraar en dat hij mij volkomen zal vervullen*’.

Op een keer vroeg mevrouw Jayakar aan Krishnaji: ‘Wat zou er gebeurd zijn als de theosofen jou niet hadden ontdekt?’ Hij antwoordde, ‘Dan was ik gestorven’. Zij antwoordde: ‘Nee, je was niet gestorven. Je zou zo geweest zijn als Ramana Maharshi, en de mensen zouden bij jou gekomen zijn’. Krishnaji zei: ‘Nee’; het klonk alsof er een plan en een doelstelling waren, volgens welke zijn vader naar Adyar gebracht was. Als Krishnaji in de kringen van een orthodox Brahmaans gezin gebleven was, had hij zich misschien niet op zijn gemak gevoeld in de wijde wereld, noch zou hij buiten de TS de nodige internationale contacten gehad hebben. Ik neig ertoe te denken dat zijn levensloop deel uitmaakte van het Plan. Men zegt dat niet alle details van het Plan van tevoren vaststaan,

maar het Plan in zijn algemeenheid werd uitgewerkt.

Krishnaji voelde grote bewondering en liefde voor dr. Annie Besant. Zij zorgde voor hem en sprak over hem als iemand die een groot leraar zou zijn, zelfs wanneer de mensen haar uitlachten of verwijten maakten. Sommige vrienden in India zeiden tegen haar: 'Als je iemand wilt sponsoren, zijn er betere jongens dan Krishnamurti.' Ze waren boos op haar, maar zij veranderde niet. Krishnaji zelf vertelde dat Bernard Shaw op een belangrijk gala-diner in Engeland, waar liberale politici zoals Lord Lansbury, die de vrijheid

van India voorstond, aanwezig waren, Annie Besant hekelde, die Krishnaji had meegenomen. Shaw, die altijd met alles de draak stak, zei: 'Annie, is dit jouw kleine Messias?', en iedereen lachte. Maar zij gaf geen krimp. Het kon haar niet schelen wat anderen vonden, omdat ze er zo zeker van was dat door Krishnaji een belangrijke boodschap aan de wereld gebracht zou worden. Hij noemde dit speciale incident en zei dat zij hem onophoudelijk steunde, tot het einde toe.

Uit: *The Theosophist*, augustus 2005
Vertaling: A.M.I.

De Lotus ... is ... een zeer oud en geliefd beeld voor de Kosmos zelf, en ook voor de mens. De populaire redenen die daarvoor worden gegeven zijn, ten eerste ... dat het Lotuszaadje in zichzelf een perfect miniatuur bevat van de toekomstige plant, wat tekenend is voor het feit dat de geestelijke prototypen van alle dingen voordat ze een vorm krijgen op aarde in de onstoffelijke wereld bestaan. Ten tweede, het feit dat de Lotusplant opgroeit door het water, zijn wortels heeft in de ... modder, en zijn bloem uitspreidt in de lucht erboven. Aldus is de Lotus typerend voor het leven van de mens en ook voor dat van de Kosmos; want De Geheime Leer onderwijst dat de elementen van beide hetzelfde zijn, en dat beide zich aan het ontwikkelen zijn in dezelfde richting. De wortel van de Lotus die verzonken ligt in de modder vertegenwoordigt het materiele leven, de steel die omhoog rijst door het water heen is typerend voor het bestaan in de astrale wereld, en de bloem die op het water drijft en zich opent naar de hemel is symbolisch voor het geestelijk bestaan.

H.P. Blavatsky, in *De Geheime Leer* deel I [57-58]